

Lärarhandledning

Det här är en lärarhandledning till *Falskmyntarna i Berlin*, den första boken i serien *Historieväktarna Fenixtrilogin*

Lärohandledning till *Falskmyntarna i Berlin*

Det här är en lärohandledning till *Falskmyntarna i Berlin*, den första boken i *Fenixtrilogin*, en fortsättning på serien *Historieväktarna*. Boken passar för elever i åldern 9-12 år, men kan även användas för elever på högskolan, då den ger en bra ingång till både historieämnet och läsandet.

Lärohandledningen är indelad i två delar. Den första delen utgår mer direkt från bokens handling. Den andra delen är skriven av en av författarna, Jakob Blixt, och innehåller mer fördjupande diskussionsfrågor och aktiviteter kring bokens innehåll.

Om boken

I *Falskmyntarna i Berlin* dras Milton och klasskompisen Iona återigen in i ett farligt äventyr och hamnar i andra världskrigets Berlin. I koncentrationslägret Sachsenhausen pågår världens största förfalskningsoperation: Operation Bernhard. Men det visar sig att det inte bara är pengar som står på spel, utan dessutom många människoliv. En blind man vid namn Otto Weidt och agenten Nancy Wake spelar också viktiga roller i den spännande handlingen som är både engagerande och lärorik.

Författarna till *Historieväktarna* är **Hanna och Jakob Blixt**. Hanna Blixt är en etablerad barn- och ungdomsförfattare med titlar som *Styx märke*, *Snöugglans sigill* (från serien *Äventyren i Sagofallen*), *Äventyren på Hildasholm* och *Lönndörrens hemlighet*. Serien *Historieväktarna* har Hanna skrivit tillsammans med sin man, Jakob Blixt, som är historielärare. Jakob Blixt har även tagit fram stora delar av den här lärohandledningen.

© 2023 Tukan läromedel – Lärohandledning, *Falskmyntarna i Berlin*
Text: Eva Johansson, Jakob Blixt

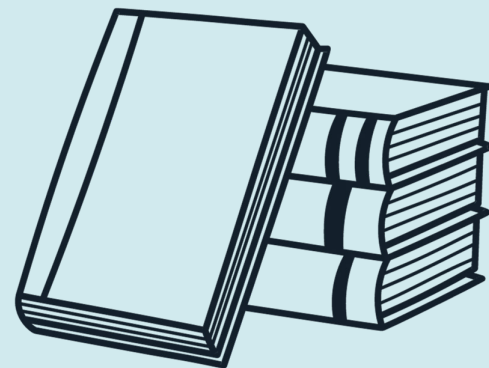
Övningar till boken

Frågorna och övningarna i lärarhandledningen är tänkta som inspiration kring hur ni kan använda boken i klassrummet och kan anpassas efter lektionens syfte, elevernas intresse och så vidare. Välj de frågor och övningar som passar dig och dina elever.

Läsförståelsefrågorna är frågor i anknytning till texten och syftar till att se att eleverna förstår och kan reflektera kring vad som händer. De övergripande frågorna går mer bortom raderna, dvs. utanför texten och kan utgöra underlag för spännande och viktiga diskussioner. Återigen, det är inte tänkt att man jobbar med alla frågor, utan väljer de som passar.

Avslutningsvis finns en del med fördjupande uppgifter, där eleverna kan läsa mer och ta reda på fakta om de händelser som boken beskriver. Handlingen i boken är fiktiv, men många av händelserna är tagna från verkligheten och kan motivera eleverna till att ta reda på mer.

Utöver de uppgifter du hittar här i lärarhandledningen är tanken att eleven skriver ner sina funderingar under läsningen, för att sedan diskutera och jämföra sina tankar med en klasskamrat och slutligen diskutera frågorna i helklass.

ÖVNINGAR TILL BOKEN

Innan läsning

För att kunna hänga med i handlingen bör eleverna vara bekanta med den första trilogin om Historieväktarna. Serien handlar om två sällskap, Korparna och Örnarna. Iona tillhör Korparna som vill rädda människor i historien, men med risk att historien förändras. Milton tillhör Örnarna som vill bevara historien som den är. Båda sällskapen har kunnat göra tidsresor i historien för att utföra sina uppdrag, men det är inte längre möjligt.

Inled med att samtala om vad eleverna kommer ihåg ifrån de tidigare böckerna om ni läst dem.

- Vilka är Korparna och Örnarna?
- Vad hände i den avslutande boken? (Iona och Milton är i Budapest där de möter Raoul Wallenberg. De lyckas hitta och få med sig Miltons föräldrar hem, men möjligheten att göra flera tidsresor förstörs.)

Titta på omslaget och samtala om det.

- Vad är det som händer på omslaget?
- Vad är en falskmyntare? Var ligger Berlin?
- Vad tror du att boken kommer att handla om?

Läs texten på baksidan av boken.

- Vad för slags bok är *Falskmyntarna i Berlin*? Vilken genre tillhör den? Vad är typiskt för den genren?
- Vad vet ni om andra världskriget? Vilka fler länder i Europa blev ockuperade av Nazityskland? Vilka blev det inte? Vilka länder krigade mot Tyskland, de som kallas för de allierade? Vilka länder var på Tysklands sida? Vad gjorde Sverige? Gör en mindmap som ni kan använda under arbetet med boken. Ta reda på mer om det ni läser om i varje kapitel, fyll på er mindmap och fundera över hur allt hänger ihop.

Under läsning

Här hittar du läsförståelsefrågor till varje kapitel som främst syftar till att se att eleverna förstår och kan reflektera kring vad som händer. Till varje kapitel finns också förslag på ord att ta upp. Vilka ord som kan behöva förklaras varierar givetvis utifrån elevernas förkunskaper. Låt gärna eleverna ha en ordbok där de skriver upp de ord de inte förstår så att ni kan samtala om dem gemensamt.

ÖVNINGAR TILL BOKEN

Kapitel 1

Ord och uttryck: huden knottrar sig, vada, gänglig gestalt, konsekvens, dignande fruktfat, fönstersprång, mentalsjukhus

- Hur ser det ut på platsen där Milton och Iona är? Ge exempel på några ord som beskriver platsen.
- Vad är det för skillnad på Korparna och Örnarna?
- Vilket sällskap tycker du har mest rätt och varför?
- Varför är de på Irland?
- Vad var det som gjorde att Milton hade haft svårt att sova på natten?
- Varför känner Milton sig lycklig?

Kapitel 2

Ord och uttryck: en blixtnöj himlen, tidsportal, identifikationspapper, tidsenliga kläder

- Varför vaknar Milton? Varför går han ut ur tältet?
- Vem är det Milton tror att han ser i blixtskenet?
- Vad är det som får Milton att gå och väcka Iona?
- Vem är Vesslan? Vilka är med honom?
- Vad är virveln på himlen?
- Varför blir Milton och Iona så förvånade att se en tidsportal?
- Vad gör männen på fältet?
- Vad tänker Milton och Iona göra?

Kapitel 3

Ord och uttryck: en handfull människor, stålvaajer, docka, fiendemark

- Var befinner sig Nancy?
- Vad ska hon göra?
- Varför kastar besättningsmännen ut en docka?

Kapitel 4

Ord och uttryck: bris, myt, dov, värdera, pust, sticka ut från mängden, fösa, poppel

- Hur ser portalen ut?
- Var hamnar de när de kommit igenom portalen?
- Vad vet Iona om fjädern de hittade?
- Varför måste de hitta Vesslan?
- Vilken tidsålder har de kommit till?
- Hur vet Iona och Milton att det är judar som förs upp på lastbilen, tror ni?
- Varför följer de efter lastbilen?

Kapitel 5

Ord och uttryck: sikt, krampaktigt grepp, en hisnande tanke

- Varför väntar Nancy med att fälla ut fallskärmen?
- Vad händer när hon landar?
- Vad tror ni att hon ska göra?

ÖVNINGAR TILL BOKEN

Kapitel 6

Ord och uttryck: lummiga trädgårdar, putsfasad, flådig, gods, anspråkslös, hand som ett dasslock, stuvning

- Vilka är Gretchen och Dieter?
- Vad är det för läger som barnen berättar om?
- Vad är Hitlerjugend och Bund Deutscher Mädel?
- Varför vill Milton och Iona bort ifrån Dieter och Gretchen?
- Vad gör Milton innan de går?
- Varför gör han så, tror ni?

Kapitel 7

Ord och uttryck: sälja, grov, rasideologi, kasern, koncentrationsläger, maktgalen

- Hur ser uniformerna ut?
- Varför följer de efter den svarta bilen?
- Vart kör den?
- Vad är ett koncentrationsläger?
- Vad vill FENIX-männen göra?

Kapitel 8

Ord och uttryck: bjälke, sippra, prydligt lagt hår, skrida till verket

- Vad får vi veta om Nancy? Vem är hon?
- Vad är hennes uppdrag?
- Vad är det för medaljong hon har om halsen?
- Varför är det farligt att prata via radion?

Kapitel 9

Ord och uttryck: husknut, osmorda gångjärn, honnör, barack, sektion

- Vart tar FENIX-männen och Vesslan vägen?
- Hur gör Iona och Milton för att komma in i koncentrationslägret?
- Varför vill Milton inte gå in där?
- Hur ser lägret ut?
- Varför tror Milton att de är i en del av lägret där fångarna behandlas bättre?

ÖVNINGAR TILL BOKEN

Kapitel 10

Ord och uttryck: pusta ut, glipa, befäl, blickstillta, drivmedel, inflation

- Vad håller de på med i rummet som Iona och Milton kommer till?
- Vad är det för pappersremсор de gömmer sig bakom?
- Vad är Operation Bernhard?
- Vad skulle hända om tyskarna lyckas sprida falska sedlar i Storbritannien?
- Varför tror ni att Vesslan och FENIX-männen vill att tyskarna ska trycka fler sedlar?

Kapitel 11

Ord och uttryck: stånka, puffa, högkvarter, karva, hjässa, tryckplåt

- Hur gör Iona och Milton för att sakta ner arbetet med att trycka sedlar?
- Vad är det för metallplatta Bober håller på med?
- Vad händer när de ska smyga därifrån?

Kapitel 12

Ord och uttryck: hållning, hólster, batong, harkling, skorra

- Vad är det för larm som hörs?
- Vem är vakten som står framför Iona och Milton?

Kapitel 13

Ord och uttryck: agera, använda charm och list, klippa med ögonfransarna, involverad, bister, myllra

- Hur har Nancy lyckats frita fången?
- Varför tar hon Iona och Milton med sig?
- Hur lyckas de ta sig ut ur lägret?

Kapitel 14

Ord och uttryck: bebyggelse, ligga i fosterställning, motståndsrörelsen, beslagta, räd, gömstället är röjt

- Vad säger Iona och Milton för Nancy om vilka de är?
- Vem är fången som Nancy har fritagit?
- Varför kör Nancy in på en skogsväg när de möter en bil?

Kapitel 15

Ord och uttryck: ske i all hast, angivare, tiden rinner iväg, backkrön

- Varför kan de inte ta in på hotell?
- Vad föreslår Milton att de ska göra?
- Hur lyckas de ta sig förbi lastbilarna som är på vägen?

ÖVNINGAR TILL BOKEN

Kapitel 16

Ord och uttryck: vekna, variera i kvalitet, gryningsljus, balja, myndigheter, verksamhet, i samma veva, helspänn, yra

- Vad menar Nancy med att deras uniformer är ett spel för galleriet?
- Varför blir Otto förvånad när Nancy berättar att de har uniformer på sig?
- Vad är det för fabrik som Otto har?
- Hur kan han göra borstar när han inte kan se?
- Vilka jobbar i hans fabrik?
- Varför bor många av arbetarna på fabriken?
- Hur ska Nancy få ner febern på Olver?
- Hur tränar Milton på att låtsas vara blind?
- Vilka är Max och Chaim? Vad har hänt deras föräldrar?
- Vad får Milton och Iona veta om piloten Olver?

Kapitel 17

Ord och uttryck: en mörk varelse, vimmelkantig, kallsvett, cirkulation, timglas, dra sitt strå till stacken, dvala, kunden blev expedierad, ransoneringskort

- Vad drömmer Milton om?
- Vad tror ni meddelandet från Mr T betyder?
- Varför är det bättre att Iona och Milton handlar bröd?
- Vad hör Milton officeren prata om?
- Vem får de syn på när de kommer ut ur bageriet?

Kapitel 18

Ord och uttryck: ligga lågt, tjuvlyssna, portfölj

- Vad gör Iona inne på hotellet?
- Varför blir alla arbetare rädda när de får se Nancy?
- Vad har hon med sig?

Kapitel 19

Ord och uttryck: nazist, förtroende, Gestapo-poliser, radioutrustning, ratta in rätt frekvens, antenn

- Var har Nancy varit?
- Vad är det hon har i väskan?
- Varför måste Iona och Milton hålla utkik efter lastbilar?
- Vad är triangulering?
- Vilka ska Nancy skicka sitt meddelande till?
- Vad säger hon i meddelandet? Vad tror ni att det betyder?

Kapitel 20

Ord och uttryck: rask, plundra, horisont, väggarna kröp närmare inpå

- Hur kan Otto ha judar som arbetar i fabriken?
- Vilka ska ha borstarna som tillverkats i Ottos fabrik?
- Vad är det för ubåtar som tyskarna pratar om?
- Varför måste Iona och Milton skynda sig tillbaka?

ÖVNINGAR TILL BOKEN

Kapitel 21

Ord och uttryck: lämna någon i sticket, lämna någon åt sitt öde, stora saker står på spel, slira

- Vad händer när de är på väg tillbaka till fabriken?
- Vad bestämmer de sig för att göra?

Kapitel 22

Ord och uttryck: spjärna emot, sinka, återfå orienteringen, fippla med nyckelknippan

- Vad gör Otto när han får reda på att det ska bli en räd?
- Vad menar Otto med att uniformerna är Miltons och Ionas bästa chans?
- Vad menar den tyska soldaten med att Milton är en stolthet för riket?
- Vad händer med Max och Chaim?

Kapitel 23

Ord och uttryck: skärrad, ledsagare, massproduktion, nation

- Vad tänker Otto göra?
- Varför vill Iona och Milton följa med honom?
- Varför tänker tyskarna trycka amerikanska sedlar också?
- Vad gör Otto för att bli insläppt?
- Vad tror ni står på lappen som Milton ger Otto?

Kapitel 24

Ord och uttryck: bedrövad, finansiera, genialisk

- Varför känner sig Bober både stolt och bedrövad när han tittar på sedlarna?
- Vem ger lappen till Bober?
- Vad står det på den?
- Varför tänker Bober att det är en genialisk idé?
- Varför sväljer han lappen?

Kapitel 25

Ord och uttryck: memorera, kroppsspråk, getskägg

- Hur hade Nancy och Olver klarat sig undan i räden?
- Varför måste de använda radion?
- Vad får de reda på?

Kapitel 26

Ord och uttryck: manschettknappar, nederbörd, lufttryck, skala, i förvar

- Vad gör FENIX-männen och Vesslan på hotellrummet?
- Hur får de reda på vart Nancy och piloten ska?
- Varför vill de ha tag på piloten?

ÖVNINGAR TILL BOKEN

Kapitel 27

Ord och uttryck: pirra, upprymt, syna, garantera, tvärstanna

- Varför pirrar det i Miltons mage när han sitter bredvid Iona?
- Hur lyckades Otto befria Chaim?
- Varför säger Milton till Chaim att Ottos fabrik kommer att klara sig?
- Vad får Milton se när de kommer tillbaka till fabriken?
- Vart är Nancy och Olver på väg?
- Varför vill Iona och Milton följa med?
- Vad händer när Vesslan får syn på dem?

Kapitel 28

Ord och uttryck: kolonn, tidsfråga

- Varför följer Vesslan och FENIX-männen efter dem?
- Varför är piloten Olver så viktig?

Kapitel 29

Ord och uttryck: stripigt hår, förtroligt, rapport, hyfsat trovärdig, hett villebråd, improvisera, böljande landskap, gira, kapell

- Hur tar sig Nancy och de andra förbi första vägsparren?
- Vad är Colditz?
- Varför är det viktigt att ha papper?
- Vad skulle hända med Nancy om de blir fasttagna?
- Hur lyckas de fly?

Kapitel 30

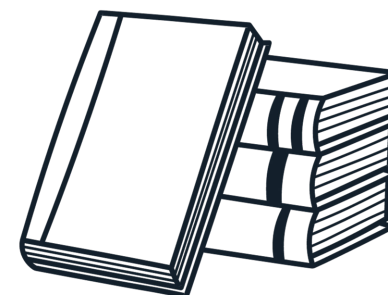
Ord och uttryck: kippa efter andan, siluett, häva sig upp

- Vilka möter de i ladan de kommer till?
- Varför följer Milton och Iona inte med i planet?

Kapitel 31

Ord och uttryck: hålla kursen, undkomma, kontur, en lång process, skogsbryn

- Har Iona och Milton lyckats stoppa FENIX-orden?
- Hur slutar boken?

ÖVNINGAR TILL BOKEN

Efter läsning

Diskussionsfrågorna är av mer övergripande karaktär. Vissa frågor är kopplade till handlingen och andra till hur boken är utformad. Välj de frågor som passar klassen och det ni vill fokusera på.

Diskussionsfrågor

Milton och Iona mår dåligt när de får veta att Dieter och Gretchen tillhör Hitlerjugend och Bund Deutscher Mädel. Varför tror du att de känner så? Varför tror du att de inte visar vad de känner? Hur skulle du göra om du möter någon som har åsikter du tycker illa om?

Många människor skickades till koncentrationsläger för att de var judar eller inte passade in på andra sätt som Chaim. Milton klarar sig för att han ser ut "som man ska" enligt nazisterna. Den tyska soldaten kallar honom renrasig. Vad tänker du när du hör det?

Nancy, Milton och Iona gör saker som de egentligen är rädda för. Varför tror du att de gör det? Vad tycker du det innebär att vara modig?

I början av boken varvas två handlingar, den om Milton och Iona och den om Nancy.

- Hur många kapitel handlar bara om Nancy?
- I vilket kapitel möts Nancy och barnen så att de två handlingarna går ihop till en?
- Varför tror du att författarna har valt att göra så?

Det finns beskrivningar i boken av hur natur, byggnader och människor ser ut. Använd kapitel 1 och hitta ord som beskriver:

- Platsen kring ån
- Byggnaden de sovit över i
- Iona
- Milton

Välj en av platserna eller barnen och rita en bild av hur du tror att de ser ut.

Vid ett tillfälle blir Iona tomatröd i ansiktet. Vad menas med det? Kan ni komma på fler ord där färgers nyanser beskrivs utifrån vad de liknar? Vad finns det för olika nyanser av blå, gul, grön?

Diskutera svaren på följande frågor:

- När brukar huden knottra sig?
- Vad är en hisnande tanke?
- Hur många är en handfull människor?
- Hur känner man sig när väggarna kryper närmare inpå?
- När måste man kippa efter andan?
- Hur gör man när man flippar med nyckelknippan?
- Vad innebär det att lämna någon i sticket?

ÖVNINGAR TILL BOKEN

Skrivuppgifter

Välj en av texterna i faktadelen. Gör en tankekarta utifrån texten. Sök efter mer fakta och fyll på din tankekarta. Gör en presentation med bilder där du skriver eller berättar om vad du kommit fram till.

Tänk dig att du skulle resa i tiden. Vilket årtal och vilken plats skulle du vilja resa till? Beskriv var du hamnar och berätta om vad du upplever. Tänk på att det kan vara bra att ta reda på fakta om tiden du ska resa till först.

Välj en av personerna i boken som du tycker är modig. Beskriv vad hen gör och varför du tycker att hen är modig.

Välj en person i boken. Tänk att du upplever allt ur den personens synvinkel. Hur blir berättelsen då?

Fördjupande frågor och uppgifter

av Jakob Blixt

Till boken finns ett antal fördjupande frågor, som är mer eller mindre öppna, för att främja samtalet om boken. Vissa av frågorna har koppling till ett visst kapitel, vilket i så fall anges, andra är av mer övergripande karaktär. Frågorna är tänkta som inspiration till hur ni kan använda boken i klassrummet. Välj de frågor som passar beroende på klassens intresse och behov, syfte med lektionen osv.

För lärare som gärna använder sig av kooperativa strukturer i sin undervisning, är flera av frågorna anpassade för dessa.

FÖRDJUPANDE FRÅGOR OCH UPPGIFTER

Kapitel 1-2

– Om du tänker att vi ska följa efter behöver vi först identifikationspapper, pengar och tidsenliga kläder, invände Milton.

– Ja, men vi kommer ändå inte åt det härifrån och vi vet ju inte ens vart vi ska eller till vilken tid, sa Iona.

Milton och Iona bestämmer sig för att kliva in i portalen och göra ännu en tidsresa. Tidigare har de vetat ungefär vart och till vilken tidsperiod de ska resa. Nu har de ingen aning.

1. Tänk dig att någon från början av 1900-talet gör en tidsresa till vår tid. Vad skulle du rekommendera den personen att ta med sig och ha på sig för att den inte ska avslöjas som en tidresenär?
2. Tänk dig att du gör en tidsresa till 1940-talets Europa, men att du inte hinner förbereda dig, likt Milton och Iona. Vad skulle du då göra för att inte bli avslöjad?

Kapitel 3

I detta kapitel får vi möta Nancy för första gången. Hon sitter i ett flygplan över Tyskland.

1. Vilka faror med att hoppa fallskärm över fiendeland nämns i kapitlet?
2. Finns det fler faror som inte nämns?
3. En del människor pratar med sig själva i sina tankar, en så kallad inre monolog. Tänk dig att du är Nancy och sitter i flygplanet. Det är bara några minuter kvar innan du ska hoppa.

Skriv vad du tror är Nancys inre monolog. Du kan börja så här:
"Hur lång tid kommer det ta innan jag når marken och ... Vad händer om fallskärmen inte vecklar ut sig! Tänk om ..."

Kapitel 4-5

Vi får följa Milton och Iona som kommit till 1940-talets Tyskland och Nancy som hoppar ut ur planet.

1. Milton och Iona möter en kvinna som de tycker betraktar dem nedvärderande. Vad tror du det är hos Milton och Iona som kvinnan reagerar på?
2. I Tyskland var det många människor som angavs av andra för att vara fiender till staten under denna tid. De misstänktes för att tycka eller tänka fel saker. De kunde också misstänkas för att påverka andra att ifrågasätta staten.
 - a) Vad kunde hända med dessa människor som misstänktes för att vara fiender till staten?
 - b) Finns det idéer och tankar som man inte får sprida idag? Är detta bra eller inte?
3. Milton och Iona följer efter lastbilen med fångarna, men tappar bort den. Vart tror du att lastbilen har åkt och varför?
4. Läs om Nancy i faktaavsnittet längs bak i boken. Varför svarar Nancy att hon är Vita musen till personen på ängen som frågar vem hon är?

FÖRDJUPANDE FRÅGOR OCH UPPGIFTER

Kapitel 6

Milton och Iona träffar de jämnåriga Dieter och Gretchen.

1. Dieter och Gretchen berättar hur de sparar på energi i sitt hus. När denna lärarhandledning skrevs var det energibrist och höga elpriser i Sverige såväl som i Europa. Många hushåll i Sverige försökte därför minska sitt energibehov.
 - a) Vad kan du och ditt hushåll göra för att minska ert energibehov? Jämför med din kompis!
 - b) Tänk dig att elen inte längre levereras till ditt hem. Vad kan du och ditt hushåll göra för att få värme och kunna laga mat?
 - c) Gör en lista på vad du tror att du och ditt hushåll behöver för att klara er utan el under en vecka. Jämför ditt svar med din kompis!
 - d) Gå in på hemsidan för Myndigheten för skydd och beredskap (MSB). Där finns en lista som har skickats ut till nästan fem miljoner hushåll i Sverige:
<https://www.msb.se/sv/rad-till-privatpersoner/for-bered-dig-for-kris/hemberedskap---preppa-for-en-vecka/>
Jämför den med din lista. Är det något du vill lägga till på din lista? Tycker du att MSB har missat något på sin lista? Tror du att du och ditt hushåll kan klara er utan el med de saker som nu står på din lista?
2. I Hitlerjugend och liknande ungdomsorganisationer betonades egenskaper som styrka, kroppslig sundhet och andra mestadels yttre egenskaper som viktiga för att bygga upp ett land.

- a) Vilka egenskaper tycker du att människor ska sträva efter för att Sverige ska bli ett ännu bättre land att leva i? Berätta på vilka sätt just dessa egenskaper är viktiga.
- b) För att ungdomar i Hitlerjugend skulle bli starka och sunda, anordnades läger där ungdomarna fick frisk luft och tränade sina kroppar. Utgå från ditt svar på förra frågan: Hur tycker du att man ska öva för att få de egenskaper du tycker är viktiga?

FÖRDJUPANDE FRÅGOR OCH UPPGIFTER

Kapitel 7

Milton och Iona lämnar Dieter och Gretchen. Milton snor med sig kläder därifrån.

1. Iona får reda på att kläderna Milton tagit med sig faktiskt är uniformer. Uniformer används av många olika organisationer och grupper. Kläderna kan vara praktiska, men de kan också signalera olika saker. Milton funderar i kapitlet på hur andra människor kommer att se på honom när han har satt på sig Hitlerjugend-uniform.
 - a) Vilka egenskaper tror du att människor förknippar med en person som är klädd i Hitlerjugend-uniform?
 - b) Fundera över varför följande organisationer har uniform.
 - Försvarsmakten
 - Polisen
 - Skolor med skoluniform
 - ICA-personal
 - Scouter
 - c) Hitta en bild av en person i uniform på nätet. Vilka egenskaper tror du att personen i uniformen har och varför tror du så?
 - d) En del skolor, särskilt i andra länder, har skoluniform. Vad kan vara bra/dåligt med det? Om din skola skulle ha en skoluniform, hur skulle den se ut?
 - e) Fundera över vad som skulle hända om din skola skulle ha en skoluniform. Tror du att din inställning till skolan skulle förändras? Skulle din insats och ansträngning i skolarbetet försämrans eller förbättras?

Kapitel 8

I kapitlet lär vi känna Nancy lite bättre.

1. Som spion ser Nancy det som en fördel att hon är kvinna.
 - a) Varför tycker Nancy så?
 - b) Vilka tror du skulle ha minst risk att bli upptäckta som spioner idag? Förklara varför du tror så.
2. Att vi ser människor på olika sätt kan leda till att vissa grupper diskrimineras. Till exempel kan en person ur en viss grupp i befolkningen misstänkas för brott oftare än andra trots att personen är oskyldig. Eller så kan en del tro att en person inte kan vissa saker bara för att personen kommer från ett särskilt ställe eller för att personen ser ut på ett visst sätt.
 - a) Fundera över vilka fördomar det kan finnas om människor som bor runt dig.
 - b) Tror du att dessa fördomar kan påverka deras framtid på något sätt? Berätta i så fall hur och motivera varför eller varför inte andras fördomar kan påverka deras framtid. Finns det något du eller de kan göra för att ändra på det?
 - c) Se på klippet på Facebook hur Markoolio med flera ska försöka gissa vilket yrke några människor har: <https://www.facebook.com/svt/videos/1080932445282676/>
Vilka fördomar kommer fram under klippet? Resonerar du likadant?

Kapitel 9–13

Milton och Iona är inne i koncentrationslägret Sachsenhausen.

1. De får med egna ögon se det som kallas världens största falskmyntarkupp, Operation Bernhard, när fångar i Sachsenhausen tar fram mängder av förfalskade brittiska fempundsedlar åt nazisterna. På vilket sätt skulle den brittiska ekonomin skadas om tyskarna lyckades sprida stora mängder av falska sedlar till Storbritannien?
2. När denna lärarhandledning skrevs (hösten 2022) hade Sverige den högsta inflationen sedan 1980-talet. Inflation betyder att priserna på varor ökar snabbt. Ett av de mest kända exemplen på hög inflation inträffade i Tyskland under 1920-talet. En av orsakerna till den höga inflationen var att Tyskland själva tryckte upp nya pengar, bland annat för att kunna betala ett krigsskadestånd till Frankrike efter första världskriget. När det nu fanns mer sedlar i landet ökade priserna. Priserna ökade så snabbt och så mycket att pengarna snart blev nästintill värdelösa. Ett exempel på hur priserna ökade är priset på bröd, där en limpa kunde kosta 460 miljarder mark. Se bilder på: <https://historydaily.org/germany-hyperinflation>
 - a) Tänk dig att du lever i Tyskland på 1920-talet. Du har 10 000 mark på ett bankkonto. Det var mycket pengar vid denna tid och var mer än en vanlig arbetare tjänade under ett helt år. Plötsligt börjar priserna på allt det du behöver handla öka mycket snabbt, samtidigt som din lön inte förändras alls. På vilka sätt drabbas du av inflationen?
 - b) Tänk dig istället att du har ett lån hos banken på 10 000 mark. Du kanske har köpt ett hus och lånat pengar för att kunna köpa fastigheten. På vilka sätt påverkas du nu av inflationen?

Det finns många orsaker till varför det blir inflation. Här är några orsaker:

- En stor efterfrågan kan skapa en inflation. Har hushållen gott om pengar blir efterfrågan på varor och tjänster stor. Det kanske till och med finns fler köpare än varor och då är det lätt att producenterna höjer sina priser.
 - Inflation kan komma från utlandet, om viktiga importvaror stiger i pris. Sådana importvaror kan vara olja och bensin.
 - Inflation kan också uppstå när det är brist på arbetskraft. Om industrierna har mycket att göra, samtidigt som det är ont om arbetskraft, kan företagen tvingas höja lönerna för att få folk att stanna kvar på sina jobb och inte byta arbetsplats. För att företagen ändå ska kunna gå i vinst, höjer de priserna på de varor man tillverkar. För hög inflation är något som inte är bra och staten vill förhindra det.
- c) Ge ett exempel på vad staten kan göra för att minska inflationen om den beror på att hushållen har för mycket pengar?
 - d) Den inflation som pågår nu beror till stor del på att bränsle- och energipriserna har ökat. Vad gör regeringen för att åtgärda detta? Tror du att det kommer att fungera?
 - e) I vissa delar av Norrland är det redan nu stor brist på arbetare inom industrin. Snart kommer dessutom nya industrier startas som kommer att behöva tusentals nya arbetare. Vad kan staten och industrierna göra för att locka fler att flytta till dessa norrländska städer och börja arbeta där? Hur kan förslagen påverka inflationen?

FÖRDJUPANDE FRÅGOR OCH UPPGIFTER

Kapitel 14–15

Milton och Iona lyckas ta sig ut ur Sachsenhausen tillsammans med Nancy.

1. Nazisterna ansåg att judarna var av en sämre människors och hotade att förstöra bättre människoraser. Därför sattes många judar i koncentrationsläger. Varför tror du att just judar drabbades av denna förföljelse?
2. Även idag kränks många av judisk härkomst, till och med i Sverige. Vad tycker du bör göras för att alla grupper i vårt samhälle ska känna sig trygga i vårt land?
3. Läs texten om Uppkomsten av rashygiene (se länken nedan), där Forum för levande historia kortfattat beskriver ursprunget till idéerna att dela in människor i olika raser och ge dem olika värde. Vilken vetenskaplig teori bygger nazisterna sin rashygiene på? <https://www.levandehistoria.se/fakta/fo-rintelsen/den-nazistiska-forfoljelsen-av-andra-grupper>

Kapitel 16–17

Milton och Iona åker med Nancy och piloten Olver till Berlin där de får hjälp av Otto Weidt som har en fabrik.

1. Otto Weidt är blind, men ändå lyckas han driva en fabrik som anses vara så viktig av den tyska armén att Otto får anställa människor som är blinda och judar.
 - a) Föreställ dig att du är blind. Vilka andra sinnen än synen tror du att du skulle öva upp extra så att du ändå klarar av din vardag?

- b) Finns det några situationer som du kanske till och med skulle klara bättre om du inte kunde använda synen?
2. Otto använde sin fabrik till att hjälpa de människor som hade det absolut svårast.
 - a) Vilka andra människor känner du till som också riskerade mycket för att hjälpa andra under andra världskriget?
 - b) Vad tror du var orsaken till att Otto gjorde så mycket för att hjälpa människor?
 3. I slutet av kapitel 17 ser Milton och Iona äntligen Vesslan.
 - a) Varför är Milton och Iona så angelägna om att ha koll på var Vesslan befinner sig?
 - b) Tänk dig att du kunde få lika mycket pengar som Vesslan och FENIX- männen försöker få tag på genom Operation Bernhard. Vad skulle du göra med alla dessa pengar?
 - c) Föreställ dig nu att någon annan i din klass skulle få pengarna istället. Vad skulle du önska att klasskamraten gjorde med pengarna då?

FÖRDJUPANDE FRÅGOR OCH UPPGIFTER

Kapitel 18–19

Nancy får kontakt med motståndsrörelsen igen och lyckas få tag på radioutrustning.

1. När Nancy skickar sitt meddelande säger hon så här:
Vädret i Brandenburg: moln. Vind från nordväst. Lufttrycket är 780 millimeter kvicksilver och stigande. Nederbörd väntas.

När hon senare får svar, är det detta meddelande hon får:
Vädret i Berlin, Brandenburg. Lufttryck 780 millimeter kvicksilver och stigande. Nederbörd väntas. Vind från nordost, vridande mot sydsydväst. Vindstyrka 18 meter per sekund.

Vad tror du menas? Pratar de verkligen bara om väder?

2. Chiffer har använts under en lång tid för att skicka hemliga meddelanden. Gå in på denna hemsida:

<https://skultuna.scout.se/information/chiffer/>

och försök att lösa detta meddelande:

SsTöTö CoTtOuSs OsOcUcScScTsCu UtCu SoTuCo!

3. Gör ett eget meddelande och låt din bänkkompis försöka tyda det. Du kan använda samma chiffer som i uppgift 2, eller använda dig av något av de andra chiffren som det berättas om på hemsidan. Kanske hittar du på ett eget?